

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

DERES REF.:

VÅR REF.:

2017/00568-013 BIS/ggr
690

DATO:

21.03.2018

TILRETTELAGTE AVHØR: STATUS. BEHOVET FOR REGELENDRINGER

I mål- og prioriteringsrundskrivet for 2017 påla riksadvokaten å gjøre oppfølgingen av saker hvor det var gjennomført tilrettelagte avhør til tema ved statsadvokatenes tilsyn med politidistriktene. Bakgrunnen for pålegget var bekymring knyttet til behandlingen av saker hvor tilrettelagte avhør inngår i etterforskningen, og særlig til hvorvidt den betydelige oppmerksomheten mot overholdelse av fristen for (det første) avhøret har negative følger for oppfølgingen av sakene etter gjennomført avhør. Nærmere retningslinjer for tilsynet ble gitt ved brev 7. april 2017, sendt departementet som gjenpartsadressat.

Inspeksjonsrapportene fra embetene ble mottatt i september og oktober 2017 og følger vedlagt (for så vidt gjelder Nordland og Rogaland statsadvokatembeter vedlegges relevante deler av større tilsynsrapporter da rapporteringen på saker med tilrettelagte avhør inngår i disse). De enkeltsaker som er gjennomgått, og hvor det er gjennomført tilrettelagte avhør, er i all hovedsak familievoldssaker og sedelighetssaker. Tilrettelagte avhør var også et sentralt tema under det nasjonale straffesaksmøtet 9. og 10. november s.å.

Vi vil i det følgende sammenfatte det situasjonsbilde som avtegner seg av rapportene og meningsutvekslingen under det nasjonale straffesaksmøtet (I), og som det i noen grad ble redegjort for muntlig i møtet mellom representanter fra Politiavdelingen, Politidirektoratet og Riksadvokatembetet 28. november s.å. Riksadvokaten understreker for ordens skyld at både statsadvokatenes vurderinger, og følgelig også våre vurderinger, er skjønnsmessige og til dels basert på gjennomgangen av et begrenset antall saker (i underkant av 500 saker totalt i de ti statsadvokatembetene, hvorav det i flere saker er gjennomført mer enn ett tilrettelagt avhør). Avslutningsvis vil vi redegjøre for vårt syn på behovet for lov- og forskriftsendringer.

Det avgrenses i brevet her mot utfordringene knyttet til manglende overholdelse av fristene for tilrettelagte avhør. Dette følges opp tett av Politidirektoratet. Sentralt for oss er å påse at

kvaliteten på avhørene og øvrig etterforskning er tilfredsstillende, herunder at avhør tas til riktig tid vurdert i et etterforskningsperspektiv. Det kan opplagt innebære en kvalitetsforringelse av både avhøret og etterforskningen som sådan dersom tilrettelagte avhør tas for sent og først etter ventetid. Hvorvidt fristen overholdes eller brytes med et fåtall dager, er imidlertid som regel av mindre betydning både for kvaliteten på avhøret og samlet saksbehandlingstid. I 2017 ble 80 % av avhørene gjennomført innen 30 dager (ifølge rapport mottatt fra Politidirektoratet), hvilket reelt sett og uansett graden av fristinnfrielse er en vesentlig forbedring sammenlignet med situasjonen før ordningen med tilrettelagte avhør.

I. Nærmere om situasjonen

Vårt inntrykk av situasjonen er todelt. På den ene siden er det flere utfordringer som gir grunn til bekymring. Samtidig har regelendringene som trådte i kraft 2. oktober 2015 utvilsomt hatt mange positive virkninger for politi og påtalemyndighetens behandling av de aktuelle sakene. Det er for øvrig betydelige regionale forskjeller. Mens situasjonen i enkelte politidistrikter i det alt vesentlige kan beskrives som tilfredsstillende og til dels betydelig bedre enn situasjonen før regelendringene, sliter andre distrikter med en rekke utfordringer ved etterforskningen og påtalebehandlingen av saker hvor det er tatt tilrettelagte avhør.

Den kanskje vesentligste bekymringen vi sitter igjen med er at altfor mange saker synes å bli liggende på vent, enten hos etterforsker eller hos jurist, etter at den innledende fasen frem til det (første) tilrettelagte avhøret er gjennomført (også her er det unntak, som i Trøndelag hvor det rapporteres at saksbehandlingstiden er redusert i ikke ubetydelig grad de siste to årene.) Dette skyldes ikke minst innkomst av stadig nye saker med frister for avhør. Vi har videre inntrykk av at flere politidistrikter enten unnlater å prioritere eller ikke evner å prioritere mellom sakene i den oppfølgende fasen.

Videre må det konkluderes med at det store og økende antallet saker med tilrettelagte avhør og de korte fristene for disse, gjør at andre prioriterte saker blir skadelidende.

Statsadvokatembetene nevner særlig de såkalte U18-sakene (saker med mistanke om straffbare forhold begått av barn og ungdom under 15 år, og mellom 15-17 år), "vanlige" voldssaker og overgrepssaker med voksne fornærmede, som eksempler på sakstyper som lider i "konkurransen" med saker hvor det tas tilrettelagte avhør. Hedmark og Oppland statsadvokatembeter peker f.eks. på at Innlandet politidistrikt i mindre grad er i stand til å initiere egne saker innenfor organisert kriminalitet. Vi vet også at dette tidvis har vært situasjonen i andre distrikt.

At andre prioriterte saker lider skyldes formentlig en kombinasjon av at økningen i antall saker med tilrettelagte avhør har vært svært stor, at disse sakene samlet sett krever et betydelig ressursuttak, og at det i mange distrikter er de samme personene og det samme kompetansemiljøet som arbeider med flere av de prioriterte sakstypene, eksempelvis både overgrepssaker med barn og overgrepssaker med voksne fornærmede.

Vi har også merket oss det lave antallet supplerende avhør. Årsaken til dette og i hvilken grad det av hensyn til sakens opplysning burde vært tatt flere slike avhør, har i denne omgang ikke vært tematisert verken herfra eller i statsadvokatenes tilsynsrapporter. En viktig forklaring er trolig den historiske skepsisen mot å gjennomføre flere avhør av barn.

En annen mulig forklaring er at avhørene nå er av så god kvalitet og er så uttømmende at behovet for nye avhør er mindre. Vi frykter imidlertid at det lave antallet supplerende avhør

delvis også er en konsekvens av den korte normalfristen for supplerende avhør, og at gjennomføringen av ytterligere avhør er så ressurskrevende at terskelen for å beslutte dette blir svært høy. Hvis det er slik at et barn som har vært utsatt for vold eller overgrep sjelden forteller alt i en og samme samtale, er det lave antallet supplerende avhør en indikasjon på at flere saker ikke blir godt nok opplyst, og at kvaliteten på etterforskningen dermed heller ikke er godt nok.

Det kan også konstateres at arbeidspresset er stort – delvis for stort – både på spesialavhørere, etterforskere, avhørsledere og barnehusansatte i disse sakene, og at det er utfordrende å rekruttere og beholde kompetent personell. Vedvarer dette vil det på sikt svekke kvaliteten ved politiets arbeid med disse sakene.

Riksadvokaten er samtidig glad for å kunne notere at ordningen med tilrettelagte avhør på flere punkter og i flere distrikter har hatt til dels svært positive virkninger. Helhetsinntrykket er at de stramme fristene fører til at politiet kommer raskt og godt i gang med etterforskningen og at det arbeides godt med sakene frem til og med det tilrettelagte avhøret (initialfasen). Flere statsadvokatembeter melder om at svært mye av den nødvendige etterforskningen nå gjøres kort tid etter anmeldelsen, med den følge at mange saker er tilnærmet ferdig etterforsket når det tilrettelagte avhøret er tatt. Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter skriver eksempelvis at "*[i] de fleste sakene er de mest sentrale avhør tatt i løpet av kort tid (melder, barnet, søsken, foreldre og/eller mistenkte), og etter gjennomført tilrettelagt avhør gjenstår ofte få etterforskningsskritt før saken kan ferdigstilles*".

Dette er svært gledelig og i samsvar med understrekingen herfra i direktivene og retningslinjene for tilrettelagte avhør av at fristreglene ikke bare påvirker tidspunktet for selve avhøret, men også tempoet for og innretningen på etterforskningen for øvrig. Herfra er det gitt føringer om at øvrig etterforskning må gjennomføres parallelt med forberedelsen og gjennomføringen av det tilrettelagte avhøret.

En er også svært tilfreds med at statsadvokatene jevnt over vurderer kvaliteten på avhørene som god, og som bedre enn under dommeravhørsordningen. Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter skriver i sin rapport følgende:

"Inntrykket er at avhørene er blitt bedre. Politiet er av den oppfatning at inngangen i saken blir bedre når de styrer dette selv. Ved gjennomføring av avhørene på Barnehuset blir settingen bedre ved blant annet at personalet ved Barnehuset kan gi barnefaglige råd, og avhører får bedre rammer og gjør en bedre jobb. Avhørene blir bedre spisset, mer direkte og poengtert i sin form. Det er også en fordel at avhørene ledes av erfarne etterforskere og politijurister."

Hordaland statsadvokatembeter er også av den oppfatning at avhørene nå "*holder høyere kvalitet, åpner mer for frie forklaringer og etterfølgende kontrollspørsmål, enn tilfellet var tidligere*". Statsadvokatene i Trøndelag skriver at "*avhørene kvalitativt har forbedret seg, men at det fremdeles er mulig å forbedre de ytterligere, særlig i forhold til tidsfastsettelse av hendelser og gjentakelser. Avhørene er imidlertid mer spisset enn tidligere, de går mer rett på hovedproblemstillingene og spørsmålsstillingen er jevnt over uten føringer*".

Det er selvsagt av avgjørende betydning at endringer i prosess- og fristreglene for avhør av særlig sårbare personer ikke svekker kvaliteten på avhørene, som jo svært ofte er det sentrale beviset i disse sakene. Vi er i mindre grad enn vi nok hadde fryktet på forhånd

bekymret for at tidsfristene går ut over kvaliteten. Som nevnt er det imidlertid variasjoner mellom distriktene. Enkelte politidistrikter sliter mer enn andre med å få gjennomført nødvendig etterforskning og undersøkelser omkring den som skal avhøres i forkant av det tilrettelagte avhøret, noe som utvilsomt kan påvirke kvaliteten på avhørene negativt. Samlet sett sitter vi imidlertid igjen med inntrykk av at ukesfristen – som gjelder i om lag halvparten av tilfellene hvor det besluttes gjennomført tilrettelagt avhør – ikke synes å være uforenlig med kravet til forberedelser og paralleletterforskning. Det understrekes likevel at den er svært utfordrende, også fordi den løper i helg og på helligdager. Tilsynsrapportene gir ikke holdepunkter for at fristene for avhør påvirker samlet saksbehandlingstid i negativ retning – altså fører til lengre saksbehandlingstid sammenlignet med situasjonen under dommeravhørsordningen.

Riksadvokatens inntrykk er at noe av det som preger de distriktene som får til god etterforskning og fremdrift i sakene hvor det tas tilrettelagte avhør, er gode og "levende" etterforskningsplaner og god og løpende kommunikasjon mellom jurist og etterforsker. Nevnte suksessfaktorer er resultat av kultur, rutiner og organisasjonsmessige grep som vi forventer at de politidistriktene som har utfordringer, tar tak i.

Vår sammenfattende vurdering er at reglene for tilrettelagte avhør utvilsomt er et skritt i riktig retning i arbeidet for å få styrt ressurser mot, og sikre tilstrekkelig prioritering av, de sakstypene hvor tilrettelagte avhør oftest tas, og med tilstrekkelig kvalitet i etterforskningen. Den formidable økningen i antallet tilrettelagte avhør medfører samtidig flere utfordringer som bør løses bedre enn i dag.

II. Behovet for regelendringer

1. Bakgrunn

Politi og påtalemyndighetens arbeid med saker om vold og overgrep mot barn er i ferd med å gjennomgå et kvalitetsløft. Reglene for tilrettelagte avhør og den oppmerksomhet mot feltet som disse medførte, og det pågående etterforskløftet i politiet, er vesentlige årsaksfaktorer. Vi vil fremheve kravet til spesialkompetanse hos både avhørere og avhørsledere og videreutdanningen som Politihøgskolen tilbyr i den forbindelse, som meget positivt. Videreutdanningen tilfører politi og påtalemyndighet ikke minst barnefaglig kompetanse og kompetanse om andre særlig sårbare personer, og har dessuten betydelig oppmerksomhet mot avhørsmetodikk og feil og fallgruver ved tilrettelagte avhør som etterforskningsmetode.

Riksadvokaten har med interesse notert seg at innvendingene mot de stramme fristene for tilrettelagte avhør er få. Oppfatningen er at fristene i det store og hele bidrar til kvalitetsheving av etterforskningen av disse sakene. Det understrekes samtidig at det nok er behov for noe mer fleksibilitet og noe lempeligere fristregler i enkelte tilfeller. Som redegjort for i vårt hørings svar til *NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov* (særlig merknaden her til utkastet til § 10-7 om tilrettelagte avhør), er det vår oppfatning at det fortsatt er behov for en lovfastsatt og relativt stram frist for gjennomføringen av tilrettelagte avhør. Dette til tross for at tidspunktet for bestemte etterforskningskritt ideelt sett ikke bør styres av en generell lovbestemt frist, men av frister fastsatt i etterforskningsplanen i den enkelte sak basert på etterforskingstaktiske vurderinger.

Nettopp fordi lovfestede fristregler for etterforskningen har klare ulemper og fordi det er en så vidt positiv utvikling innenfor politi og påtalemyndighetens arbeid på saksfeltet, er det viktig at regelverket oppleves som godt tilpasset de utvilsomt krevende rammene som

etterforskere, spesialavhørere, påtalejurister og andre på feltet jobber etter.

Tilsynsrapportene gir også en viss grunn til bekymring for at detaljerte og nokså rigide fristregler, og tilhørende kontinuerlig måling av graden av fristoppnåelse, fører til en unødig omfattende ressursbruk i en tidlig fase av etterforskningen på bekostning av kvalitet, etterforskningshensyn og helhetstenkning på saksfeltet. Dette er bakgrunnen for at vi nå ber departementet vurdere enkelte justeringer i regelverket, uavhengig av prosessen frem mot ny straffeprosesslov.

2. Forlenget frist for avhør i mindre alvorlige saker av hensyn til etterforskningen av mer alvorlige lovbrudd. Større fleksibilitet i "skal"-sakene

Det følger av straffeprosessloven § 239 første ledd at tilrettelagt avhør skal benyttes i enhver sak om overtredelse av bestemmelse i seksuallovbruddskapitlet så fremt vitnet er under 16 år. Seksuallovbruddskapitlet omfatter også straffebud med nokså lav strafferamme, herunder § 305 om seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år og "grooming"-bestemmelsen i § 306.

I tilsynsrapporten fra Oslo statsadvokatembeter er referert følgende uttalelse fra Øst politidistrikt:

"Fredag og mandag denne uka ble det gjennomført til sammen 3 tilrettelagte avhør i sak med 1-ukes frist. Jentene har vært utsatt for en mann som har vist dem tissen sin, tatt på seg selv og tatt den ene jenta på rumpa utenpå klærne. Avhørene i denne saken med medfølgende avhørere, jurister, etterforskere og kapasitet på Barnehuset står i kontrast til at det ligger voldtekter og incestsaker som ikke er satt ut på etterforsker grunnet kapasiteten hos etterforsking."

En er ikke kjent med om det i saken ble vurdert å ta avhøret utenfor barnehus, jf. § 239 f første ledd annet punktum.

Tall fra Strasak viser at det i 2016 og 2017 ble inngitt henholdsvis 542 og 699 anmeldelser (på landsbasis) for overtredelse av straffeloven § 305 (Strasak-kode 1467). En er ikke kjent med hvor mange av disse det ble iverksatt etterforsking i.

I 2017 ble det anmeldt totalt 7 978 seksuallovbrudd, hvorav en tredjedel av disse, det vil si om lag 2400, gjaldt overgrep mot barn. Anmeldelsene som gjelder – relativt sett – mindre alvorlige forhold utgjør dermed en ikke ubetydelig andel.

Riksadvokaten kan ikke se annet enn at også slike seksuallovbrudd som ikke bedømmes som alvorlige, må omfattes av reglene for tilrettelagte avhør. For det enkelte barnet kan også slike lovbrudd utvilsomt være en opprivende opplevelse som en bør få forklare seg om raskt etter hendelsen. Det er likevel problematisk dersom fristen for avhør i disse mindre alvorlige sakene fører til at etterforskningen av langt mer alvorlige saker må utsettes. Eksemplet illustrerer en vesentlig ulempe med lovbestemte frister som ikke gir rom for mer overordnede politifaglige vurderinger av hvor og når etterforskningsinnsatsen skal settes inn. Riksadvokaten slutter seg til Oslo statsadvokatembeters uttalelse om at det bør vurderes om de lovbestemte fristene i noen grad bør åpne for at det kan foretas interne prioriteringer hvor også sakens alvor kan tillegges betydning ved fastsettelse av fristen for avhør av barnet.

En mulighet kunne være å la enkelte mindre alvorlige sakstyper omfattes av "kan"-regelen i § 239 annet ledd istedenfor "skal"-regelen i første ledd. Dette ville i noe større grad

overlate det til politiets skjønn om avhøret bør tas ved barnehus, jf. § 239 f annet ledd, noe som i enkelte tilfeller forenkler gjennomføringen av tilrettelagte avhør betydelig – ikke minst hvor avstanden til barnehuset er lang og kapasiteten på barnehuset er knapp. Vi spør imidlertid om det ikke er mer hensiktsmessig å gjøre reglene i "skal"-sakene noe mer fleksible fremfor å la flere sakstyper omfattes av "kan"-regelen. I den forbindelse bør det vurderes om politiet på egenhånd – på visse vilkår – bør kunne beslutte at avhøret skal gjennomføres utenfor barnehus. I enkelte tilfeller – eksempelvis når barnet som skal avhøres er et vitne som ikke er en av fornærmedes nærmeste, eller i mindre alvorlige saker – er det formentlig ikke samme behov for den særskilte oppfølgingen som barnehuset tilbyr.

3. Beregning av fristen når politiet ikke har noen reell mulighet for å gjennomføre avhør

Ifølge politidistriktenes rapportering til Politidirektoratet om gjennomførte tilrettelagte avhør er det hver måned et ikke ubetydelig antall tilfeller hvor barnets beste oppgis som årsak til at avhør ikke er gjennomført innenfor fristen. Et eksempel er hvor anmeldelsen har ført til umiddelbar omsorgsovertakelse og hvor barnet er så traumatisert av det det har vært utsatt for, eller så preget av situasjonen og omsorgsovertakelsen, at avhør ikke er tilrådelig, verken av hensyn til barnet eller av etterforskningshensyn. Riksadvokaten legger til grunn at tilleggsfristen på en uke, jf. § 239e fjerde ledd annet punktum, ikke har vært tilstrekkelig i de tilfellene hvor barnets beste er oppgitt som årsak til fristbruddet.

Tanken bak de korte fristene for tilrettelagte avhør er at rask gjennomføring innenfor korte frister er til barnets beste. Unntaksvis er det likevel utvilsomt slik at barnets beste tilsier at en venter med gjennomføringen av avhøret. Det er vår vurdering at tilleggsfristen – som av departementet antas å ha vært vurdert som tilstrekkelig for å ivareta hensynet til barnet også i unntakstilfellene – ikke er lang nok.

Fristreglene må – som en rekke andre regler som berører barn – tolkes og anvendes i samsvar med barnekonvensjonen og Grunnloven § 104 annet ledds overordnede krav om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. De tilfeller hvor hensynet til barnet er årsaken til "formelle" fristbrudd er reelt sett ikke brudd, men anvendelse av reglene i samsvar med trinnhøydeprinsippet. Det hadde etter vår vurdering vært å foretrekke om straffeprosesslovens bestemmelser gjenspeilte dette, slik utkastet til forskriftsbestemmelse (§ 4) i rapporten "Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker," gjorde.

Riksadvokaten anmoder departementet om å vurdere å foreslå at det i straffeprosessloven § 239 e bør føyes til en bestemmelse (i form av et eget ledd) om at fristene ikke løper så lenge gjennomføring av avhør er utilrådelig av hensyn til vitnet eller dersom vitnet av andre grunner ikke er tilgjengelig for avhør – eventuelt med en presisering om at utilrådeligheten av hensyn til vitnet er noe avhørsleder og barnehuset må være enige om.

4. Internettfasiliterte overgrep – fristutsettelse av etterforskningsmessige hensyn

Politidirektoratet har i sitt brev til departementet 26. april 2017 (Deres ref. 17/2176) meldt om en stor økning i antall nettrelaterte saker med mange fornærmede som det skal gjennomføres tilrettelagte avhør av. Også vi har i rapport til departementet 8. februar 2017 om straffesaksbehandlingen i politiet i 2017 pekt på (på s. 3) at det blant anmeldelsene for

seksuallovbrudd særlig er internettrelaterte saker med et stort antall mindreårige fornærmede som har økt.

Disse sakene karakteriseres ofte av at de vokser i omfang underveis i etterforskningen, typisk ved at politiet avdekker stadig flere fornærmede under gjennomgangen av databeslag etter at en eller flere fornærmede eller pårørende har meldt fra til politiet. I disse sakene er overgrepene regelmessig godt dokumentert i form av bilder, filmer, chattelogg etc., og den enkelte fornærmedes forklaring er ofte av tilsvarende mindre betydning for opplysning av selve det straffbare forholdet. Det enkelte overgrep kan til dels ligge nokså langt tilbake i tid, og fornærmede er ofte ikke engang kjent med at forholdet er under etterforskning før politiet tar kontakt for avhør.

Så lenge vitnet er fornærmet i saken er det etter gjeldende rett en lengstefrist på to uker (eventuelt med tillegg av forlenget frist etter fjerde ledd) for gjennomføring av det tilrettelagte avhøret fra det tidspunkt politiet hadde rimelig grunn til å anta at vitnet burde avhøres – typisk fra det tidspunkt vitnet er identifisert på et bilde, en film eller gjennom en chattelogg.

Antall fornærmede kan i slike saker være høyt (se eksempelvis Eidsivating lagmannsretts dom publisert som LE-2016-99126, hvor det var over 100 fornærmede). Vår vurdering er at det i slike saker burde være mulig å tillegge etterforskmessige hensyn noe større vekt ved fristfastsettelsen, for eksempel ved at fristen for avhør settes til tre uker. En slik endring kan formuleres på flere måter, hvorav én mulighet er følgende tilføyelse (understreket) i § 239e annet ledd:

Tilrettelagt avhør skal gjennomføres innen to uker når det skal tas avhør etter § 239 første ledd, andre ledd andre punktum eller tredje ledd og

a. [...]

b. vitnet er fornærmet i saken og dets forklaring er av vesentlig betydning for sakens opplysning.

Treukersfristen vil selvsagt bare gjelde dersom ikke en kortere frist følger av første og annet ledd.

Et alternativ ville være en mer generell bestemmelse om utsatt frist av etterforskmessige hensyn, slik arbeidsgruppen i sin rapport "Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker" la opp til (forskriftsutkastet § 4). Som påpekt av arbeidsgruppen er etterforskmessige hensyn et vagt begrep som medfører en risiko for misbruk – i form av fristberegning i strid med regelverket og dermed også uensartet praksis. Vi bemerker at misbruk nok lettere vil bli avdekket nå på bakgrunn av de erfaringer man har og den rapportering og statistikk som foreligger for de siste drøye to årene etter at regelendringene trådte i kraft, og at fristberegningen kan gjøres til gjenstand for tilsyn fra statsadvokatembetene.

5. Normalfristen for supplerende avhør

Kort tid mellom avhørene er utvilsomt viktig både av hensyn til vitnet, påliteligheten av de opplysningene som fremkommer i senere avhør, og for å sikre siktedes rett til reell kontradiksjon. Spørsmålet er hva som i denne sammenheng er kort nok tid.

En normalfrist på en uke, jf. gjeldende § 239e sjette ledd første punktum, er av rent praktiske årsaker et absolutt minimum (Oslo politidistrikt har overfor Politidirektoratet gitt uttrykk for at overholdelse av ukesfristen for supplerende avhør i praksis ikke er gjennomførbart). Vi har i våre retningslinjer i brev 21. oktober 2015 gitt uttrykk for at det

etter omstendighetene vil kunne foreligge gode grunner for å ta det supplerende avhøret noe senere enn en uke etter første/forrige avhør (pkt. 14).

Lovens normalfrist for supplerende avhør er kun et utgangspunkt – bestemmelsen åpner for senere gjennomføring av supplerende avhør både der det er nødvendig av hensyn til etterforskingen, siktede eller vitnet. Bestemmelsen er følgelig fleksibel, hvilket skulle tilsi at det ikke er behov for forlengelse av normalfristen. Vi vil imidlertid ikke utelukke at normalfristen oppfattes og praktiseres som mer absolutt enn den er. Riksadvokaten vil vurdere nærmere omtale av bestemmelsen ved revisjon av retningslinjene.

En ber samtidig departementet vurdere å foreslå en utvidelse av normalfristen, slik Politidirektoratet tar til orde for i sitt brev til departementet 26. april 2017, eventuelt at det tas inn et forbehold á la «så vidt mulig». I det minste vil vi oppfordre departementet til å vurdere en viss differensiering av fristen avhengig av barnets alder, eksempelvis slik at ukesfristen beholdes for de minste barna, men at det oppstilles en lengre normalfrist for supplerende avhør av større barn, som generelt husker informasjon noe lengre. Vår forsiktige antakelse – med forbehold for at vi har begrenset kjennskap til den forskningsbaserte kunnskapen om dette – er at det for noe eldre barn snarere vil være en fordel enn en ulempe om det går noe mer tid enn en uke mellom avhørene.

6. Avhørsledelse via videolink

Avhørsleders deltakelse og ledelse av avhøret via videolink har ikke vært et sentralt tema under statsadvokatembetenes tilsyn. Det er imidlertid vel kjent, også for Riksadvokatembetet, at flere politidistrikter i praksis lar avhørsleder lede avhøret via videolink til barnehuset i større grad enn det forskriften strengt tatt åpner for. Avstandene er enkelte steder så store eller reisetiden så lang at etterlevelse av forskriften etter sin ordlyd åpenbart ikke er hensiktsmessig, verken av hensyn til den enkelte påtalejurists arbeidssituasjon eller den samlede ressursituasjon i distriktet.

Det er noe ulike oppfatninger av hvordan avhørsleders deltakelse via videolink oppleves og hvorvidt det svekker kvaliteten på avhørsledelsen. Mens noen opplever det som klart fordelaktig at avhørsleder er til stede på barnehuset, mener andre at bruk av videolink øker effektiviteten og fungerer svært godt med litt trening.

Riksadvokatens vurdering er at beslutning om avhørsledelse via videolink uansett er noe som i større grad kan og bør overlates politidistriktenes eget skjønn og prioriteringer. En foreslår at forskriften § 9 tredje ledd tredje punktum endres, eksempelvis slik:

"Avhøret kan ledes fra et annet sted enn barnehuset, dersom avhørsleder finner dette hensiktsmessig og forsvarlig."

7. Avhørsleders deltakelse i samrådsmøtet

Etter forskrift om tilrettelagte avhør § 7 har avhørslederen ansvar for at det før hvert avhør gjennomføres et samrådsmøte, jf. også § 3 annet ledd bokstav f. Det er naturlig å forstå det slik at avhørsleder ikke nødvendigvis selv må delta i møtet.

Vi har likevel – i våre direktiver og retningslinjer – lagt til grunn at forskriften må forstås slik at avhørsleder alltid skal delta i møtet. Vi orienterer med dette om at vi vil vurdere å modifisere kravet til avhørsleders deltakelse når direktivene og retningslinjene revideres. Det bør trolig i større grad overlates til avhørsleders eget skjønn å vurdere nytten og hensiktsmessigheten av egen deltakelse i dette møtet opp mot andre gjøremål. Denne

vurderingen vil formentlig variere fra sak til sak, men alternativet – å overlate deltakelsen i og ledelsen av samrådsmøtet til etterforsker – vil trolig være hensiktsmessig og tilstrekkelig i flere saker. Vi finner det nødvendig i denne forbindelse å gi uttrykk for en viss bekymring for at obligatoriske pålegg fristilt fra konkrete vurderinger i den enkelte sak kan påvirke motivasjonen for å arbeide med disse sakene.

8. Avhenting av barn for tilrettelagt avhør

Avslutningsvis viser vi til vårt brev til departementet 20. oktober 2017, hvor vi redegjorde for hjemmelsspørsmålet for avhenting og transport av barn til tilrettelagt avhør, og hvor vi sluttet oss til Politidirektoratets anmodning om klargjøring av hjemmelsgrunnlaget.

Tor-Aksel Busch
(sign)

Birgitte Istad
statsadvokat
(sign)

Vedlegg

Gjenpart (uten vedlegg):

1. Statsadvokatembetene per e-post til postmottakene
2. Politidirektoratet per e-post til politidirektoratet@politiet.no
3. Politimestrene per e-post til politidistriktetens postmottak
4. Kripos per e-post til kripos@politiet.no
5. Politihøgskolen per e-post til postmottak@phs.no

